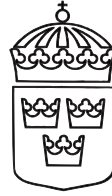

Kommittédirektiv

Översyn av reglerna för flyttningsbidrag

**Dir.
2009:108**

Beslut vid regeringssammanträde den 26 november 2009

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare ska formulera förslag till ändringar i reglerna för flyttningsbidrag.

Utredaren ska

- föreslå ändringar i reglerna för flyttningsbidrag som innebär att flyttningsbidrag endast ska kunna beviljas i samband med att en arbetssökande som är inskriven hos den offentliga arbetsförmedlingen blir anvisad ett lämpligt arbete. Vidare ska utredningen utarbeta nödvändiga författningsförslag,
- analysera konsekvenserna för den geografiska rörligheten och arbetsmarknadens funktionssätt i Sverige av att flyttningsbidrag beviljas i samband med en anvisning,
- samråda med företrädare för Europeiska kommissionen för att säkerställa att förslagen inte ställer upp några oövertäglade hinder för den fria rörligheten, och
- samråda med företrädare för Arbetsförmedlingen.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 mars 2010.

Gällande bestämmelser om flyttningsbidrag

I 1 § förordningen (1999:594) om flyttningsbidrag finns bestämmelser om stöd till flyttning som sker av arbetsmarknadspolitiska skäl (flyttningsbidrag) samt om att bidrag lämnas i form av respenning och pendlingsstöd. Förordningen innehåller ingen begränsning av reglernas geografiska tillämpningsområde. Det regleras således inte i förordningen att bidrag kan lämnas endast vid flyttning eller pendling inom Sveriges gränser.

Däremot finns vissa åldersgränser för att en person ska vara berättigad till flyttningsbidrag. Huvudregeln enligt 2 § är att flyttningsbidrag får lämnas till den som har fyllt 25 år och i övrigt uppfyller de krav som anges i förordningen. Undantagsvis kan viss respenning lämnas till den som har fyllt 20 år.

Flyttningsbidrag får enligt 3 § inte lämnas om anställningen på den nya orten kan anses som en flyttning mellan arbetsplatser inom samma företag. Bidrag får inte heller, med vissa undantag, lämnas om anställningen är arbetstagarens första efter avslutad utbildning.

För respektive bidragsform gäller härutöver enligt förordningen vissa särskilda villkor som beskrivs nedan.

Respenning

Respenning, som avser ersättning för resa, logi och bohagstransport, får enligt 5 § i förordningen lämnas till den som (i) är eller riskerar att bli arbetslös och söker arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen, samt (ii) bedöms inte kunna få arbete i eller nära hemorten.

Dessutom får respenning enligt 6 § under vissa förutsättningar lämnas till personer som fått anställning inom ett stödområde som avses i förordningen (1999:1382) om stödområden för vissa regionala företagsstöd eller som bor inom ett sådant stödområde.

För ersättning för bohagstransport gäller enligt 9 § dessutom att sökanden ska (i) ha varit anmäld som arbetsökande hos den offentliga arbetsförmedlingen i minst sex månader, (ii) ha fått en anställning som beräknas vara minst sex månader i en annan ort än hemorten och (iii) ha fått bostad i den orten eller i dess närhet.

Ersättning för resa och logi beräknas enligt 16 och 19 §§ förordningen (1996:1100) om aktivitetsstöd. Detta innebär att det för själva resan i princip saknas kostnadsbegränsningar, utom för det fall resan görs med egen bil. Då lämnas ersättning med högst 185 öre per kilometer. Kostnader för logi får ersättas med 110 kronor per dag, dock högst 2 400 kronor per månad.

För bohagstransport finns inga kostnadsbegränsningar föreskrivna i förordningen om flyttningsbidrag.

Pendlingsstöd

Pendlingsstöd får enligt 16 § i förordningen om flyttningsbidrag lämnas för dagpendling och för veckopendling.

Enligt 16 a § får pendlingsstöd lämnas till den som (i) är arbetslös och har sökt arbete genom den offentliga arbetsförmedlingen, (ii) inte bedöms kunna få arbete i eller nära hemorten och (iii) har fått anställning på en ort som ligger på ett sådant avstånd att kostnaden för en resa dit överstiger kostnaden för en resa inom normalt pendlingsavstånd från arbetstagarens hemort.

Därutöver gäller att för att stöd för veckopendling ska kunna lämnas ska sökanden (i) bo på en ort där arbetslösheten i yrket är hög och (ii) ha fått arbete i en region där det finns brist på arbetskraft i yrket.

Pendlingsstöd lämnas dock inte om (i) arbetstagaren får reseersättning för pendlingskostnaden eller (ii) anställningen beräknas vara kortare tid än sex månader i fråga om dagpendling eller tre månader i fråga om veckopendling.

Pendlingsstöd för dagpendling lämnas enligt 17 § med högst 2 000 kronor i månaden. För veckopendling lämnas stöd (i) för skäliga kostnader för en resa tur och retur mellan hemorten och

arbetsorten varannan arbetad vecka samt (ii) därutöver med 1 200 kronor per månad vid kostnader för dubbelt boende.

Arbetsförmedlingens tillämpning av regelverket

Kompletterande bestämmelser till förordningen finns i Arbetsmarknadsstyrelsens (AMS) administrativa föreskrifter om handläggningen av ärenden om flyttningsbidrag (AMSFS 2002:5) och AMS allmänna råd för tillämpningen av förordningen (1999:594) om flyttningsbidrag (AMSFS 2005:10), vilka numera gäller för Arbetsförmedlingen.

Arbetsförmedlingen har med beaktande av myndighetens nationella arbetsmarknadspolitiska uppdrag och flyttningsbidragens arbetsmarknadspolitiska syfte bedömt att förordningen bör tolkas så att den möjliggör stöd endast för anställningar inom Sveriges gränser. Det är denna tolkning som kommer till uttryck i Arbetsförmedlingens praxis som den beskrivs i Arbetsförmedlingens faktablad.

Vid prövning av om flyttningsbidrag ska beviljas i ett enskilt fall bedömer Arbetsförmedlingen om stöd är motiverat i arbetsmarknadspolitiskt hänseende. Arbetsförmedlingen ska då i princip pröva om det rör sig om en flyttning eller pendling som är arbetsmarknadspolitiskt motiverad och som inte skulle ägt rum utan stöd. Bedömningen grundas i huvudsak på arbetsmarknadsläget i hemorten eller i dess närhet och, i förekommande fall, i arbetsorten samt på den enskilda individens förutsättningar att få anställning i eller nära hemorten. För denna bedömning krävs kunskap exempelvis om vilken typ av arbetstillfällen som finns i de aktuella orterna och kvalifikationerna hos de arbetssökande som är inskrivna hos den lokala arbetsförmedlingen. Det kan även ingå i bedömningen att uppskatta förekomsten av bristyrken både lokalt och nationellt.

Anvisningsinstrumentet

Arbetsförmedlingen använder sig av anvisning till ledig plats i två separata syften: matchning och kontroll. Matchningsfunktionen syftar till att effektivisera matchningen mellan vakanser och arbetslösa medan kontrollfunktionen består i att sanktioner kan vidtas mot en arbetssökande med arbetslöshetsersättning som inte söker det anvisade arbetet.

Det är inte definierat i lag eller förordning vad en anvisning innebär eller hur den får eller ska göras. Däremot har Arbetsförmedlingen interna dokument som styr hur en arbetsförmedlare ska gå till väga vid anvisning till arbete. Utgångspunkten för en anvisning är att Arbetsförmedlingen bedömer att arbetsgivarens krav i platsannonseren överensstämmer med den arbetssökandes kompetens. De gällande reglerna för anvisning innebär att en arbetssökande med arbetslöshetsersättning är skyldig att acceptera ett erbjudet lämpligt arbete för att arbetslöshetsersättningen inte ska sättas ner. Vad som anses vara lämpligt arbete regleras i 11 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Det är Arbetsförmedlingen som bedömer vad som anses vara lämpligt arbete och Arbetsförmedlingen har närmare föreskrifter om vilka kriterier som ska beaktas vid den bedömningen men det är arbetslöshetskassan som fattar det formella beslutet om nedsättning. En anvisning kan göras utanför Sveriges gränser. I en dom från Regeringsrätten i juni 2008 (mål nr 800-06) slogs det fast att ett arbete i Norge som anvisats en arbetssökande i Sverige var ett lämpligt arbete som den arbetssökande var tvungen att acceptera för att inte få sin arbetslöshetsersättning nedsatt.

Om en arbetssökande avvisar ett erbjudet lämpligt arbete utan godtagbart skäl, riskerar han eller hon att få sin arbetslöshetsersättning nedsatt enligt 45 a § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. När Arbetsförmedlingen har anvisat ett arbete ska Arbetsförmedlingen underrätta berörd arbetslöshetskassa om detta. Arbetslöshetskassan ska därefter pröva om den sökandes arbetslöshetsersättning ska sättas ned. Denna sanktion tillämpas både när en arbetssökande avvisat ett

erbjudet lämpligt arbete utan godtagbart skäl, eller utan att uttryckligen ha avvisat sådant arbete ändå genom sitt uppträdande uppenbarligen har vållat att anställning inte kommit till stånd.

Är tillämpningen i överensstämmelse med EG-rätten

Arbetsförmedlingens tillämpning av bestämmelserna om flyttningsbidrag har uppmärksammats av Europeiska kommissionen i samband med att den mottagit klagomål från en svensk medborgare, bosatt i Sverige men arbetande i Danmark, som har fått avslag på sin ansökan om pendlingsstöd. Klaganden ansökte om pendlingsstöd för att pendla till en anställning i Danmark, men Arbetsförmedlingen avslog ansökan med motiveringen att arbetsplatsen var belägen utanför Sverige. Som ovan nämnts beviljar Arbetsförmedlingen enligt sin egen praxis pendlingsstöd endast för anställningar i Sverige.

Kommissionen ansåg att denna geografiska begränsning kunde utgöra ett hinder för den fria rörligheten för arbetstagare i strid med artikel 39 EG-fördraget. Kommissionen kontaktade därför i juli 2008 den svenska regeringen inom ramen för EU:s s.k. pilotprojekt angående tillämpningen av gemenskapsrätten för att få regeringens synpunkter i frågan.

I svaret till kommissionen, inom ramen för pilotprojektet, medgav regeringen att denna tillämpning skulle kunna innebära en viss inskränkning av den fria rörligheten. Det framhölls emellertid att EG-domstolens praxis visar att en sådan inskränkning kan vara motiverad av arbetsmarknadspolitiska skäl under vissa omständigheter och på vissa villkor.

Regeringen bedömde att Arbetsförmedlingens tillämpning inte strider mot EG-rätten, eftersom pendlingsstöd prövas utifrån arbetsmarknadspolitiska behov.

Kommissionen accepterade inte svaret, utan inledde ett s.k. överträdelseärende. En formell underrättelse, daterad den 14 april 2009, skickades till den svenska regeringen i fråga om rätten till flyttningsbidrag i Sverige.

Regeringens svar, daterat den 13 augusti 2009, gjorde gällande att den omtvistade geografiska begränsningen bör

anses vara förenlig med EG-rätten eftersom flyttningsbidrag är ett arbetsmarknadspolitiskt instrument och att det är arbetsmarknadspolitiska skäl som ligger bakom flyttningsbidragen. Regeringen angav emellertid i svaret att man inte var omedveten om att Arbetsförmedlingens tillämpning av flyttningsbidragen kan vara problematisk med hänsyn till den fria rörligheten för arbetstagare inom EU. I svaret angavs vidare att regeringen ska tillsätta en utredning som ska se över frågan om hur reglerna om flyttningsbidragen bör förändras. Utredarens betänkande ska ligga till grund för att utforma förslag till ett icke-diskriminerande regelverk.

Behovet av en utredning

För att säkerställa att den svenska tillämpningen är i överensstämmelse med EG-rätten behöver således en utredning tillsättas. Eftersom Europeiska kommissionen i överträdelseärendet ifrågasatt om tillämpningen av bestämmelserna om flyttningsbidrag är förenlig med EG-rätten, behöver det utredas vilka förändringar som är nödvändiga för att säkerställa förenlighet med EG-rätten.

Flyttningsbidragen utgör ett viktigt svenskt arbetsmarknadspolitiskt instrument som bland annat underlättar arbetsmarknadspolitiskt motiverade omflyttningar av arbetskraften i Sverige. Stödet kan också ha väsentlig betydelse för de personer som får del av det i en situation där de måste flytta eller pendla för att kunna få ett lämpligt arbete.

Som redovisas ovan finns det en långtgående skyldighet för en arbetssökande att söka och acceptera anvisade lämpliga arbeten oavsett var de finns någonstans. Denna skyldighet kompletteras med möjligheten att få flyttningsbidrag. Regeringen anser att denna koppling bör göras tydligare genom att möjligheten till flyttningsbidrag knyts till den arbetssökandes skyldighet att söka och acceptera anvisade lämpliga arbeten. En sådan anvisning är inte begränsad till Sverige.

Uppdraget

En särskild utredare ska formulera förslag till ändringar i reglerna för flyttningsbidrag.

Utredaren ska

- föreslå ändringar i reglerna för flyttningsbidrag som innebär att flyttningsbidrag endast ska kunna beviljas i samband med att en arbetssökande som är inskriven hos den offentliga arbetsförmedlingen blir anvisad ett lämpligt arbete. Vidare ska utredaren utarbeta nödvändiga författningsförslag,
- analysera konsekvenserna för den geografiska rörligheten och arbetsmarknadens funktionssätt i Sverige av att flyttningsbidrag beviljas i samband med en anvisning,
- samråda med företrädare för Europeiska kommissionen för att säkerställa att förslagen inte ställer upp några oövertäglade hinder för den fria rörligheten, och
- samråda med företrädare för Arbetsförmedlingen.

Ekonomiska konsekvenser

I de fall där utredarens förslag innebär budgetkonsekvenser för staten ska kostnadsberäkningar redovisas i enlighet med kommittéförordningen (1998:1474).

Redovisning av uppdraget

Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 15 mars 2010.

(Arbetsmarknadsdepartementet)